

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: JUKOn edustajan, Professoriliiton toiminnanjohtaja Jorma Virkkalan lausunto 29.6.2011 Opetus- ja kulttuuriministeriön YT -neuvotteluissa vuoden 2012 talousarvioehdotuksesta

Hallitusohjelma

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa korostetaan opetuksen ja tutkimuksen merkitystä Suomen tulevaisuudelle. Ohjelman johdannossa Avoin, oikeudenmukainen ja rohkea Suomi todetaan, että kilpailukyky edellyttää toimivaa koulutusjärjestelmää ja että Suomi tähtää kansainväliseen kärkeen niin ammattiosaamisessa, korkeakoulutuksessa kuin tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa. Hallituksen painopistealueissa todetaan, että hallitus huolehtii koulutuksen, osaamisen ja tutkimuksen riittävästä rahoituksesta. Vastaavanlaiset maininnat toistuvat useissa muissakin hallitusohjelman kohdissa. Hallitusohjelmassa korostetaan myös kulttuurin merkitystä.

Opetus- kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluvat osaamisesta ja koulutuksesta huolehtiminen. Suurelta osin myös tutkimustoiminta kuuluu OKM:lle. Niinikään kulttuurin vaaliminen kuuluu OKM:lle. Edellä mainittua taustaa vasten tuntuisi luonnolliselta, että OKM:n hallinnonala olisi painopistealue suunnattaessa voimavaroja eri kohteisiin.

Hallitusohjelmaan sisältyy luettelo menosäästöistä hallituskaudella. Menosäästöt eivät kohdennu tasaisesti eri hallinnaloille. OKM:n hallinnonalalle kohdistuvat menosäästöt ovat erittäin suuria. Prosentuaalisesti tarkasteltuna OKM:n menosäästöt ovat lähes kaksinkertaisia verrattuna eri hallinnalojen keskimääräisiin menosäästöihin. Hallitusohjelmassa kuvatut OKM:n menosäästöt ovat erittäin ongelmallisia hallitusohjelmassa OKM:n hallinnonalalle asetettujen haastavien tavoitteiden kannalta. Mielestäni menosäästöjä tulee voida vielä tarkastella. Tämä koskee erityisesti niiden toteuttamisen aikataulua.

YT -neuvottelujen kulku

YT -neuvotteluissa oli keskeisesti esillä talousarvioehdotuksen valmistelun aikataulu. OKM laatii nopealla aikataululla talousarvioehdotuksensa VM:lle vuoden 2012 osalta. Valitettavasti YT -neuvotteluissa ei ollut käytettävissä yksityiskohtaisia tietoja ja numeroita hallinnonalan talousarvioehdotuksesta. Tiedot on saatavissa vasta 22.8.2011. Tämä vaikeuttaa lausunnon antamista asiasta.

Neuvotteluissa kävi ilmi, että valtion tuottavuusohjelman tarkoittamat henkilötyövuosien vähennykset talousarviossa poistuvat. Tämä on hyvä. Jossain määrin epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan sillä, että menovaikutukset otetaan kuitenkin huomioon.

Menosäästöt ja vuoden 2012 talousarvio

Neuvotteluissa OKM:n edustaja ilmoitti, että hallitusohjelmassa mainitut menosäästöt voivat toteutua täysimääräisesti vasta vuonna 2015. Tämä johtuu erityisesti jo täytetyistä opiskelupaikoista ja koulutustarpeesta.

Neuvottelujen aikana ei käynyt selvästi esiin, otetaanko vuoden 2012 OKM:n talousarvioehdotuksessa huomioon. hallitusohjelmassa kuvatut menosäästöt. Mielestäni näin ei tulisi tehdä. Esimerkiksi hallitusohjelmassa mainittu yliopistoindeksin leikkaamista voidaan myöhentää. Yleisestikin voidaan todeta, että menosäästöjen toteuttaminen nopealla aikataululla aiheuttaisi suuria käytännön vaikeuksia, joita myöhemmin olisi vaikeata korjata.

Lisäksi voidaan viitata siihen, että hallitusohjelmassa kuvatut menosäästöt eivät ole ainakaan kaikilta osin välttämättä lopullisia. Myönteisen talouskasvun valitessa voidaan tehdä menolisäyksiä strategisten päämäärien mukaisesti. Osakkeista saatavia myyntituloja voidaan käyttää osaamisinvestointeihin eli myös OKM:n hallinnonalalle.

Eräitä yksittäisiä havaintoja

OKM:n hallinnonalan talousarvioehdotusluonnokseen sisältyy taulukko korkeakoulujen opiskelija (FTE) -opettajasuhteesta. Taulukko antaa harhaanjohtavan kuvan. Taulukon mukaan yliopistoissa opiskelija-opettaja lukumääräsuhde olisi 7,1 opiskelijaa yhtä yliopisto-opettajaa kohden vuonna 2012. Esimerkiksi työajastaan vain noin 5 %:ia opetukseen käyttävät tutkijat on luettu täysimääräisiksi opettajiksi.

Hallitusohjelman mukaan työttömyysvakuutusmaksut korvataan vuodesta 2012 lähtien yliopistolle täysimääräisesti. Tämä tulee ottaa huomioon valmisteltaessa OKM:n talousarviota. Samoin tulee ottaa huomioon lahjoitusten verovähennyskelpoisuuden jatkuminen.

Jorma Virkkala
JUKOn edustaja YT -neuvotteluissa
Professoriliiton toiminnanjohtaja